

სადღეგრძელო
ანუ ომის შემდგომ ღამე ლხინი, ერევნის
სიახლოვეს

შესწყდა ბინდისას ომი საზარი,
დადუმდა არე, სად ჰქუხდა ბრძოლა:
გამარჯვებითა მოილხენს ჯარი:
ურდო ცეცხლებით განათებულა!

აჰა, მთოვარეც ნელიად შუქსა,
ვითა ნუგეშსა მოგვფენს საშვებლად;
შევექცეთ, ვინც დღეს გადურჩით ომსა;
კვლავცა გვექმნების ზეცა მფარველად!

მმანო, მორიგის სავსე ფიალით,
ჩვენცა მოუსხდეთ ცეცხლსა ანთებულს;
ვესალმით, ვინცა სიკვდილის ხელით
დაეცნენ ომში დღეს რისხვით წასულს!

და შენ, ჰე, ღვინოვ, ყოვლად ძლიერო,
ლხინით, შექცევით გულნი აღგვიგზნე;
გულის ჭირთ მდევნო, ნიჭო ციერო,
ვინ არს, რომელ გსვა და არ ალხინე!

მხედარნი

ჰოი, შენ ღვინოვ, ყოვლად ძლიერო,
ლხინით, შექცევით გულნი აღგვიგზნე;
გულის ჭირთ მდევნო, ნიჭო ციერო,
ვინ არს, რომელ გსვა და არ ალხინე?

სადღეგრძელო

მმანო, აღვავსოთ ფიალა წინაპართ მოსახსენებლად,
რომელთა დაჰსდვეს სიცოცხლე მამულის ასამაღლებლად,
რომელთა სახე დიდების სხივს მოგვფენს გასამხნეველად,
რომელთა სული მაღალი ჩვენც მიგვიზიდებს ცად მაღლად

ვითარცა ცეცხლი მარტოდა ჰსჩანს ველსა ზედა ჰმთომილი,
რომლისა კვამლი ჰაერში ქარის შებერვით არს მქრალი, დ
ეგრეთ იქმნების აღხოცილ ამ სოფლით მისი სახელი,
გზა ცხოვრებისა ვინც განვლო და არ აღბეჭდა ნავალი!

ვინ გვითხრას, ვინა გვიჩვენოს, სადა ჰსცხოვრობდენ ძველ-გმირნი?

დრომან შემუსრა, აღჰგავა მიწით მათნიცა საფლავნი:
მარამ, ჰსცოცხალან ჯერეთაც დიდების მათ მოედანი,
მათი სახელი, მათ ხმალი, საქმენი სახელოვანნი!

ძმანო, პატივით მივმართოთ თვალნი
წარსულთა ძველთა საუკუნეთა,
მათში სახელნი ჰსჩანან ნათელნი
გმირთა, მამულის განმადიდეთა!..
ეს ვინ გამოჩნდა? ვისი აჩრდილი
დაჰმზერს ივერსა ჩაფიქრებითა?
ნუთუ ველარა უცვნია შვილი...
მისგან აღზრდილი ტრფიალებითა?
შენ, ჰე, ფარნაოზ, ჰქმენ ერთ-მთავრობა,
შენ მოეც ქართველს წიგნი პირველი,

შენ დაუმკვიდრე ერსა ერთობა
და ერთობისა წესი და ძალი!

და ივერიის აღჩნდა მეფობა,
და განძლიერდა შენისა სიბრძნით,
შორსა განითქვა მისი გმრობა
და მის მეფენი დიდების ბრწყინვით!

ქრისტეს ნათელით განათლებული,
მეფე მირიან ჰბრწყინავს გვირგვინით,
ჯვარისა ძალით გარე-მორტყმული,
შეჰმუსრავს კერპთა მათის ბომონით!

და განჰქრა ახლის აღთქმისა ძალით
ძველის ივერის ბნელი რწმუნება;
ქართველთ მიხედეს ცას სიხარულით
და საუკუნო ჰსცნეს მუნ ცხოვრება!..

მუზარადს მგელ-ლომ გამოსახული,
ხელსა მახვილით, ვინ მოვალს გრგვინვით?
ვით ბრძოლის ღმერთი, თვით მბრძანებელი.
მზად არს საომრად სახე-შერისხვით!

ესე არს გმირი ის გორგ-ასლანი,*
რომლის შეხედვით სპარსელნი ჰტოტოდნენ,
მისწვდნენ სადაც მის ძლიერნი მკლავნი,
მტერთა შელეწდენ და შემუსვრიდენ!
ზეცა წყალობად, ნუგეშად, ივერსა გაოხრებულსა,

მეფედ მოუვლენს დავითსა,** ზეგარდმო სიყრმით ცხებულსა.
მხედართ-მთავარსა უძლეველს, გულ-მოწყალესა მსაჯულსა.
ზე-ჩაგონებით გასწავლულს, ენა მდინარე მეტყველსა!..
დავით ჰსთქვი: "იყავ ქალაქნი!" და აღმოცენდნენ ქალაქნი!
განჰვლე უდაბნო ოხერი, დ სავსედ დაბებით შეჰქმენი!

* ვახტანგ მეფეს მუზარადზე აქვდა გამოსახული მგელი და ლომი და ამი-
სათვის ყიზილბაშთა უწოდეს გორგასლანად, ან მგელ-ლომად. საშინელი იყო
ყიზილბაშთათვის ძალი მუზარადისა ამის.

** დავით აღმაშენებელი, რომელიც გამეფდა მაშინ ოდესცა საქართველო
იყო სრულიად გაოხრებული მაჰმადიანთაგან.

დაჰკარ წერაქვი, დ და აღჩნდნენ ტაძარნი, ტურფად ნაშენნი!
მუნ შენთან ღმერთსა ჰმადლობენ გალობით შენნი ივერნი!

ხმა-ჰყავ და აღსდგა ივერი ზენიქსებრ განახლებული,
დიდების სხივით შემოსილ, მშვიდობით აღყვავებული!..
აღმხედრდი ლაშქრად, დ და ილტვის სულთანნი* შეძრწუნებული,
შირვან, დერბენდი ჰყავ სამზღვრად, შენი ხმლით შემოხაზული**

ვარსკვლავად გვინათს სახე ნათელი,
თვალნი სიამის გამომაცენნი,
სარო-ტანადი, ნაზად მრხეველი,
თითნი ნარნარად ბროლის ნათალნი!***

ვითარცა ღმერთა მშვენიერების,
ქველ-მოქმედების, სახიერების,
ვით მტრედი მადლის მშვიდი და წყნარი
ეგრეთ მშვენებით მოვალს თამარი

სხივ-ცისკროვანი მისი გვირგვინი,
უპყრავს დიდებას და სათნოებას;
წინაშე მისსა ძლევა და მუზნი
განადიდებენ მისსა მეფობას!

მის დროშას მოჰსდევს დიდი ორბელი,
შოთა უკვდავი, ბრძენი ჭყონდიდი;
მხედართ-მთავარი დიდი მხარ-გრძელი
და გამრეკელი, ლომებრ გულადი!

თამარის დროშა გაშალეს, შეკრბა დიდუბეს**** ლაშქარი;
კახი ფარ-შუბით, თუში ხმლით, ფშავ-ხევსურს ჰშვენის აბჯარი,

მკლავით ძლიერი ქართლელი, ვით ციხე-ბურჯი მაგარი,
ოსი ფეხ-მარდი, მთიული ბრძოლაში შეუპოვარი!

* შემახიის სულთანის გაიპარა შემინებული მეფის დავითის ჯარის მიახ-
ლოვებითა.

** მაშინ საქართველოს სამზღვარი იყო: ანი, შამახია და დერბენდი (იხი-
ლე ქართლის ცხოვრება).

*** ანტონ კათალიკოზის სიტყვა.

**** დიდუბეს ეძახდნენ იმ მინდორს, სადაც ეხლა არის ნემენცის კოლონია,
მუშთაიდის ბაღი და მინდორი ავჭალისაკენ, დ დიდუბეში იდგა თამარ მეფის
სასახლე, რომელშიც იყო მეორე მისი ქორწილი.

მესხი სწავლითა ქებული, გმირი იმერი ზრდილობით,
და მშვილდოსნობით აფხაზი, გურული, მეგრი მკვირცხლობით...
თამარი ლოცავს ჯვართა, ჯარს ამხნევს ეულის უხვევით:
გული მეფისა ზღვა არის, უსამზღვროება წყალობით!..

გალაშქრდნენ, მისწვდნენ კარნუსა,* ერთის შეტევით მილეწეს!
ლომებრ მისცვივდნენ სინოჰსა, მის ციხე ზღვაში გარდაგდეს,
განვლეს არეზი**, თავრიზი, ყაფლანქუ გარდაიარეს,
და მტვერი გაოხრებისა, ღვთის რისხვად ყაზმინს თავს დასცეს!

დრონი იცვალნენ... იხილეთ ქეთევან ნაზად აღზრდილი,***
მამულისათვის იტანჯვის, სარწმუნოების დამცველი,
ხორც-დაგლეჯილი შანგებით, მკერდზედა ცეცხლ-ანთებული,
სულის სიმაღლეს გვიმტკიცებს ზეცად დიდებით აღმსვლელი!

ნათელ გვირგვინით მოჰსჩანან კახეთის მხსნელნი გმირები
ელისბარ, მალვა, ბიძინა**** მტარვლისგან დატანჯულების!..
ტარიგად შესაწირავათ მახვილთ განგმირულები,
ღმერთს ავედრებენ მამულსა მათ უკანასკნელ სიტყვები!

აჰა, ცხრა ძმანი, სახელ-განთქმულნი,
ძმანი გულითად შეთვისებულნი;
ვით წმიდა მსხვერპლი, ცად შეწირულნი.
ერთ ჟამს, ერთს ომში ერთად დაკლულნი.*****

აჰა, ერთ-გული ამილახვარი*****
თავდადებითა მეფისთვის მკვდარი!..

* კარნუ ქალაქია, აწინდელი აზრუმი.

** კნ. პასკევიჩმან 1827 წელს სწორეთ ამ გზით განვლო ძლევა-შემოსი-
ლის რუსის ჯართა მიანამდის.

*** ქეთევან დედოფალი.

**** ელისბარ იყო ჩოლოყაშვილი; შალვა და ბიძინა დ ქსნის ერისთავნი.

**** ხერხეულიძის ძენი განთქმულნი ვაჟკაცობითა, დაიხოცნენ ერთად მარაბდის ომში პირისპირ შაჰაბაზისა.

***** ერთმა ზედგინიძის გვარისაგანმა გააფრთხილა მეფე (ვგონებ გიორგი XI) შეთქმულებაზე, რომ ღამე მოკვლას უპირებენ. მეფე არ უჯერებდა, ზედგინიძე თავის სიტყვის დასამტკიცებლად და მეფის გადარჩენისათვის დაწვა მე-ფის ლოგინში, რომელშიაც იმავე ღამეს მოჰკლეს და აჰკუწეს შეთქმულთა. ამ თავდადებისათვის ზედგინიძის გვარეულობასა მეფემ მისცა ამილახრობა, რომელისაც შთაამომავალნი არიან ეხლა ამილახვრიანი.

და მეფის ძალნი ოთხნი ზაალნი,*
თითო ერთ ჯარად დაფასებულნი!..

აჰა, სჯულისა წიგნითა ვახტანგ სვე-დამწარებული.**
სწავლის მოყვარე, მფარველი, გონება ამაღლებული!
უცხოსა ცის ქვეშ მარტოობს მისი საფლავი ობოლი,
დაუტირავი ჩვენთაგან, ჩვენთვის კი დამიწებული!

აჰა, ივერის ნუგემ-დიდება,
თვისის დროისა გამშვენებელი,
მამაცთა შორის საკვირველება,
პატარა კახი, მეფე ირაკლი!***

წარბშექმუხვნილნი, ხმალ-ხელ მოწვდენით.
ვაი მას მტერსა, სად აღჩნდებოდა!
ერთის შეხედვით, მტერთა შემუსვრით
ბრძოლა წამსავე გარდასწყდებოდა!

დღენი ამისნი ემსგავსნეს ჩასვენებულსა ბრწყინვით მზეს,
მის შუქი თუმცა გვინათებს, მარამ ველარ ვმზერთ მისს სახეს!
მამული ველარ იხილავს ირაკლის ხმალსა მღელვარეს,
დიდება ივერიისა მასთან მარხია სამარეს!

მეფისა დროშით სად მიხვალ, ჰე, ლევან, **** სულით ნათელო?
შენ მხოლოდ მამის იმედო, უდროდ მზე დაბნელებულო!
მსხვერპლო ბნელისა მტერობის, შეუბრალებით შეჭმულო!ა.
შეირყა ტახტი მეფისა. რა შთახვედ საფლავს ლომ-გულო.

* ესენი იყვნენ ერთ დროს, გვარად: ორბელიანი, ბარათაშვილი, ანდრონიკაშვილი-კუზიანი და ბორტისშვილი მაჩაბელი. მეფე ირაკლი იტყოდა: "თითო ზაალ ღირს თითო ჯარად".

** მეფე ვახტანა მარხია ასტრახანში.

*** კახელები ეძახიან მეფე ირაკლის პატარა კახად; სიმღერშიაც მოიხსენიებენ: "ბატონი მეფე ერეკლე ჩვენი პატარა კახია".

**** მეფე ირაკლის შვილი, მაღალ გონიერი და ვაჟკაცი. მეფემ ჩააბარა ამას დიდ-ვაჟკაცობისათვის თავის ბაირალი და ორი ათასი გამოჩენილი ვაჟკა-ცობითა მხედარნი. მეფემ ამის რჩევით დაადგინა მორიგის ჯარი (იხ. ბუტკოვის ზაპისკა). ამბობენ ვითომც ლევან მოსწამლა მისმა მეუღლემ (ნათქვამია ალ. ვეძის ორბელიანისაგან).

რა ცეცხლი გაჩნდა გაღმა-მხარს, რა გრგვინვა მოდის ბრძოლისა?
მთლად დაღისტანი მოაწვა გასაოხრებლად ყვარლისა!
ოცდარვა დღეა, რაც ისმის ხმა ომის შეუწყვეტლისა!
გაქირდა... ციხე მისუსტდა... სად არის ხელი მხსნელისა?
ორასის მხედრით სოლომან, ოთარი და რატიშვილი,*
ნოდარის ძენი, და ბოსტა**, დავით*** და ბებურიშვილი
გაჩნდნენ... დაჰკვივლეს... ხმაღ და ხმაღ შუა გააპეს ლეკთ ძალი
და გამოიხსნეს მბრწყინავი კახეთის თვალი ყვარელი!

დიდებულ სახით, გულუმიშარი
ვინ არს, რომ მისგან მტერი იშიშვის?
ჯარის იმედი, მტკიცე საფარი,
ძლევა მის დროშას წინა მიუძღვის!

შენ ხარ, ჰე დავით, **** გმირი ლომგული.
ვინც იყავ მტრისთვის, ვით ცისა რისხვა:
მარჯვენას გეპყრა სიკვდილის ცელი,
სადაც შეჰსძახე, მუნ იყო მტერთ სრვა!

და ზაქარია, **** მიწისა მგელი
ანაზდეულად მუნ აღჩნდებოდა,
სადაცა მტერი გალაღებული,
მისგან შემუსრვას არ მოელოდა!

* სოლომონ და ოთარი იყვნენ ძმანი ქვაბულაშვილნი.

** მეფე ირაკლის, ძალიან დამარცხებულსა ალაზნის პირზე ჭარებლებისაგან დაუდგა დაღალულობით ცხენი. მეფემ სთხოვა ქიზიყის მოურავს თამაზ ანდრონიკაშვილს ცხენი და მან მოახსენა: "ბატონო, შემომიჯექით და ორნივე ერთად მოვრჩებით თორემ მტერი ახლო მოგვდევს". "შენც შეგარცხვინა და შენი ცხენიცა", უპასუხა ბატონმა. ამ დროს მოადგა ყმაწვილი კაცი, ე ჩამოხტა ცხენით და მიართვა და ამით მეფე მორჩა განსაცდელისაგან. ეს ყმაწვილი კაცი იყო ბოსტა, რომლის გვარი მეფისაგან გააზნაურ-შვილებული ეხლაც არიან

ბოსტაშვილები.

*** დავით იყო ბარათაშვილი.

**** დავით სარდალი ორბელიანი, განთქმული ვაჟკაცობითა და სარდლობითა, ეს იყო მიზეზი დიდის გამარჯვებისა აზატ-ხანზე ერევანთან და ასპინძის ომშიაც ოსმალ-ლეკებზე.

***** ზაქარია ანდრონიკაშვილი, ქიზიყის მოურავი, დიდი ვაჟკაცი. ლეკნი ამას ემახდნენ "მიწის მგელად".

ვითარცა ჭექა, მისი დაცემა

მტერთა ზედ იყო ესრედ საზარლად:

სადაც იელვა მახვილმა მისმა,

მუნ მტრის სიცოცხლე განქარდა მსწრაფლად!

გონდნი და გუნდნი ვაჟკაცთა ჰსჩანან მამულის მფარველნი!

ზოგნი აზატის დამმხოზნი, ზოგნი თემურის მებრძოლნი!

აი ასპინძის გმირები, ღირსებით თაყვან-ცემულნი,

რომელთ შეჰღებეს მტრის სისხლით მტკვრის ზვირთნი

აღელვებულნი!

აი სამასნი გმირები* დუშეთით თბილისს მოსულნი

მეფის შეწევნად, და ძის წინ, მისთვისვე შეფიცებულნი:

დ "თუ გაგვიწყრება ღმერთი და ვერა განვჰსდევნეთ მტრის ძალი, იყოს შერცხვენილ, ვინც ჩვენგან, შინა წავიდეს ცოცხალი!"

და გარდიწერეს პირს-ჯვარი... ვაჟკაცებრ ხმალი იშიშვლეს...

და შავარდენებრ მივარდნენ სპარსთა ურიცხვსა სიმრავლეს!

შეჰსძრეს... გაჰფანტეს... მარამა... ზედ თავიც თვისი დააკლეს...

ფიცი ვაჟკაცთა წმიდა არს... მათცა სიკვდილით შემოწმეს!

თავგანწირულმა გმირობამ ვერა დაჰსძლია შავ-მხვედრი...

წახდა თბილისი და მასთან დაემხო ძველი ივერი!..

და სად დაჰსთხიეს გმირთ სისხლი აწ ვჰმზერთ სიამით ბაღთ მწვანეთ.

მუნით მოისმის ლხინის ხმა გულ-უზრუნველთა მოლხენით!

და მას წმიდასა ალაგსა. თაყვან-საცემსა ღირსებით,

გლახ-უმეცრება ფეხ-ქვეშე ჰსთრგუნავს გულითა უგრძნობით!..

გმირნო, მამულის მადიდნო, თქვენა ხართ ჩვენი დიდება!

თქვენთა სახელთა ამაყად წარმოჰსთქვამს შთამომავლობა!

თქვენთა საქმეთა მოთხრობით მოხუცს ცრემლ-მოედინება,

მხნეობით აღტაცებული ჭაბუკი ხმალსა მიჰსწვდება!

მხედარნი

გმირნო, მამულის მადიდნო, თქვენა ხართ ჩვენი დიდება!

თქვენთა სახელთა ამაყად წარმოსთქვამს შთამომავლობა!

თქვენთა საქმეთა მოთხრობით მოხუცს ცრემლ-მოედინება,

მხნეობით აღტაცებული ჭაბუკი ხმალსა მიჰსწვდება!

* სამასნი არაგველნი მოვიდნენ თბილისს დუშეთიდან აღა-მაჰმადხანის შე-მოსვლის დროს, შეჰფიცეს მეფეს და ერთიც აღარ გამოვიდა ცოცხალი ომიდან, ესენი იყვნენ ვახტანგ ბატონიშვილის ხელ-ქვეით და კრწანისის ბალებთან დაიხოცნენ (ნათქ. თ. ალექ. ვახ. ორბელიანისაგან).

სადღეგრძელო

ჰე, მამულო სასურველო, ვინ გახსენოს, რომ მის გული
არ ათრთოლდეს სიხარულის აღტაცებითა აღვსილი?
ვინ გიხილოს დროსა საშიშს, არ დაჰსთხიოს თვისი სისხლი.
არ დააკლას თავი თვისი, შენ დიდებად, ვითა მსხვერპლი!
ვინ არ შევჰსტრფით მას ადგილს, სად აღგვეხილნეს პირველ თვალნი?
სად ჰრბიოდა მხიარული სიყმაწვილე ნათლად ჩვენი?
სად გვეფარვიდა ნებიერად ხვევნა-ალერსი მშობლისა,
და სად აღგვენთო პირველად გულს ცეცხლი სიყვარულისა,
სად აწ ნაზისა რხევითა კეკლუცნი, გულის მიმტაცნი,
ტაძრად მიდიან ცრემლითა ჩვენთვის მხურვალედ მლოცავნი!

სადა შევჰხარით ლაჟვარდად ცისა კამარას მორთულსა,
მასზე მავალსა ხელმწიფებრ, მზეს ბრწყინვით განსხივებულსა,
ღამით ვარსკვლოვანს ფირუზსა, მთოვარიო განათებულსა!
სიცოცხლის მომფენს ჰაერსა, სუნნელუბრ შეზავებულსა!

სად მთანი ყინვის გვირგვინით არიან ცადმდე ასულნი
და მდინარენი ზახილით ზვირთის ზვირთებზე მსროლელნი;
უფსკრულნი დ ჩაბნელებულნი, კლდენი დ თვალ-გადუწვდენელნი,
სად მონადირე ჰსდევს ჯიხვსა და მის ქვეშ ჰვლენან ღრუბელნი.

სად ველნი, ფერით ზურმუხტნი, ნაზადა აღმწვანდებიან,
მათზე კასკასით წყარონი, გახარებულნი მორბიან;
მათ სიკამკამეს ყვავილნი თავ-დახრით განცვიფრდებიან;
გულს მათი ხილვა უხარის, თვალთ კვალად ენატრებიან;

სხვა საქართველო სად არის, რომელი კუთხე ქვეყნისა?
ერი დ გულადი, პურადი, მებრძოლი შავის ბედისა?!
შავთა დროთ ვერა შესცვალეს მის გული ანდამატისა,
იგივ მხნე, იგივ მღერალი, მოყვარე თავის მიწისა!..

მამულისათვის ფიალა სავსე ვჰსვათ სიამოვნებით,
და იქმნეს აღყვავებული კეთილ-დღეობით, დიდებით;
იქმნეს მის ქედი აღყვანილ ცათამდის ძეთა მხნეობით,
და სიყვარულის მისდამი ვჰხარობდეთ გულსა აღგზნებით!
სოფელი იმად არა ღირს, კაცი ნატრობდეს ჟამს გრძელსა,
თუ ფუჭი მისი სიცოცხლე ვერა რას არგებს მამულსა!

მის სადიდებლად ჩვენც შევჭვდეთ უშიშრად ათასს მახვილსა,
და მოვჭკვდეთ, თუკი სიკვდილით გადიდებთ მისსა სახელსა!

მხედარნი

ჰე, მამულო სასურველო, ვინ გახსენოს, რომ მის გულა
არ ათრთოლდეს სიხარულის აღტაცებითა აღვსილი?
ვინ გიხილოს დროსა საშიშს, არ დასთხიოს თვისი სისხლი,
არა დაკლას თავი თვისი, შენ დიდებად, ვითა მსხვერპლი

სადღეგრძელო

ვაი ვინცა ეშხის ცეცხლით ჩემებრ გულსა მკვდრადა ჰხედვენ...
მაგრამ, ჰე შენ, მეგობრობავ, შევების ვარსკვლავად აღვეგზენ!
გვინათლე ცხოვრებისა გზა, ზედა ყვავილნი მოჰფინენ,
და განჰვლოთ გულის სიმტკიცით, შენც თანა-მგზავრად შეგვექმენ!

რა არის ჩვენი სიცოცხლე, თუ არა საქმე კეთილი?
თუ არ აღვადგენთ დაცემულს, არ ვექმნეთ ნუგემ-მცემელი?
თუ არა ვჰსდევნით ბოროტსა, მართლის არა ვართ მფარველი?
სხვის კვნესა თუ არ გვაწუხებს, სხვისა არ გვესმის ტკივილი?

ამ ჰაზრის გულსა დანერგვით ვჰსდევნიდეთ სულ-მოკლეობას!
ვჰსდევნიდეთ ძალას დამჩაგვრელს და მისსა უსამართლობას;
ვჰსდევნიდეთ კაცის წამპილწველს, უწმინდურს ანგაარებას:
ვჰსდევნიდეთ ყოველს, რაც უშლის კაცისა სულის მალლობას!..

მიეცით ნიჭსა გზა ფართო, თაყვანის-ცემა ღირსებას:
ნიჭს აძლევს ზენა მხოლოდ კაცს და არა გვარის-შვილობას!
კაცი ის არის, ვინ არის ზეგარდმო მადლით ცხებული:
მის მხოლოდ ღვაწლი არს კეთილ, მით მხარე დამშვენებული!

კმარა მოძღვრება... დავლიოთ... ვინ იცის ხვალ ვინ მოგვაკლდეს?
ნაცვლად ლხინისა, იქნება ვისმე გვითხრიდნენ სამარესწ*
ოხ! ვით ძნელ არს მეგობრისთვის, მეგობარსა რომ მარხავდეს,
ანუ ჰსჭვრეტდეს საშიშს ალაგს, შემწეობას ვერ აძლევდეს!

* ერევნის ქორშტატში მოჰკლეს სვიმონ ვაჩნაძე; ჯავან-ბულადის ომში გაბრიელ სოლოღაშვილი და ურდო აბბატის სიახლოეს სვიმონ ჭავჭავაძე, სამ-ნივე მშვენიერნი და სავსე გონებითა ყმაწვილნი კაცნი. გაბრიელ იყო დასახატავი ცხენოსანი იმ დროს, როდესაც საქართველოში იყვნენ მრავალნი გამოჩენილნი ცჩენოსანნი.

მისთვის ეს ჟამი ლხინისა მოვჰსწყვიტოთ, ვითა ყვავილი,
რომლისა სუნი, სიტურფე, არა არს ჯერეთ გამქრალი!
ხვალის იმედით არ ვჰკარგოთ ეს ჟამი მალხინებელი,
თვარა მერწმუნეთ, რომ ხვალე ხშირად არს მაცდუნებელი!

მეგობრობასა წმიდასა შევჰსწიროთ სრულად რაც გვაქვნიდეს!
დავლიოთ მისთვის ფიალა და აღთქმა არა გვავიწყდეს...
ვიყვნეთ ცოცხალნი მეგობრად და ვინცა ომში დაეცეს, .
ცრემლნი, კურთხევა მეგობართ თან გავაყოლოთ სამარეს!

მხედარნი

აწვე შევექცეთ, ჰე, ძმანო! ვინ იცის ხვალ ვინ მოგვაკლდეს?
ნაცვლად ლხინისა, იქნება, ვისმე გვითხრიდნენ სამარეს.
ოხ! ვით ძნელ არს მეგობრისთვის, მეგობარსა რომ მარხავდეს,
ანუ ჰსჰკრეტდეს საშიშ ალაგს, შემწეობას ვერ აძლევდეს!

სადღეგრძელო

ძმანო, ივიწყეთ მცირეს ჟამს მტერი, ომი და დიდება:
მოიგონეთ სიყვარული, რომლით სიცოცხლე გვიტკბება,
რომლის შუქი აღგვამადლებს, რომლით სული გვინათლდება,
რომლით კაცი მშვენიერობს, მაშინ თვით ღმერთს ემსგავსება!

სად ხარ, სიყვარულის დღევ, აღარა უკმოიქცევი?
ღიმილით შენსა შეყრასა ნუთუ ამაოდ ვისურვი?
გულისა მნათი, ლამპარი ნუთუ ჩემთვისა განჰქარდა
და ჩემი ბედნიერებაც წასულთა დღეთთან წარვიდა?..

გული რა იგრძნობს სიყვარულს, სიცოცხლეც მაშინ აჰყვავდეს,
ნეტარ ის ჟამი, როს სატრფო თავსა ჩვენსა გვავიწყებდეს:
მას შევსტრფოდეთ, შევხაროდეთ, თავს ვევლოდეთ, ის
გვტანჯავდეს;
ხან უწყალოდ გულს გვიკლავდეს, ხან ღმობითა ნუგეშგვცემდეს!

რა ნახოს კეთილ უგრძნობმან ტრფობასა ძნელთა ჭირებთა,
ვის არ შეეხო ეშხი გულს, არ ებრძვის გულის წყლულებთა?
მიჰხედეთ ვარდსა, მაშინ ჰფენს უმეტეს სუნნელებათა!
ოდეს ნიავი შეხებით შეარყევს მისთა რტოებთა

სიყვარულისა ალითა ვის ჩვენში გული ეწოდეს,
და სატრფოს სახე მარად ვის სულსა აღბეჭდვით თან ჰსდევდეს,
ამა სოფელსა, მას რაი წინა საბრკმელად აღუდგეს?
გულს სიყვარულით, ხელს ხმალით, რას არა აღასრულებდეს?

მაშ აბა, ძმანო, გულის სატრფოსთვის
ფიალა სავსე შევსვათ წყურვილით!
ვისურვოთ, რომელ მის ცრემლი ჭმუნვის
გაშრეს, ვით ღვინო. ამა ფიალით!
შვებისა დღენი მისთვის არ შეჰსწყდეს,
არ ვნახოთ იგი ჭმუნვისა ღრუბლით!
ახ, სატრფოს ხილვის დღე როს აღმოჰსჩნდეს,
ენა გვემუნჯოს მეტ სიხარულით!
ჰე, ჩემო ღმერთავ!
აწ შენ მოგმართავ!
მისმინო კვალად შორით სიტყვანი:
ყოველ ჩემ ფიქრთა,
ჩემთ საუბართა,
იღუმალ ოხრვათ, ხარ შენ საგანი!

თუ-არა შენზე.
ვუბნობდე სხვაზე!
ბრალი არს ენა და მის როტვანი!

ვაი-თუ ჩემმან, უდროდ შავ-ბედმან, აქ განმისაზღვრა მეც
აღსასრული!
ვაი-თუ მოვკვდე, მეც ობოლ-მწირად, გულს არ დამეცეს
სატრფოსის ცრემლი.
არ მესმას მისი ხმა ნუგეშისა, სიკვდილის ჟამის დამატკობელი?
არა ვემთხვიო, ბაგით ძლივ-ცოცხლით, უკანასკნელად მშვენიერს
მის გულს.
რომ სახე მისი, თვალთა დახშულმან, თანა წარვილო იმიერ სოფელს
მუნ საშვებელად, მუნ სანუგეშად, და რათა მითვე ვჰსცნა
უკვდავება!..
რაა გინდ მოვკვდე? მაინც შენდამო სულს სიყვარული თანა
წარჰყვება!..
არს უკვდავება, სულის დატკობა, რომელს დასასრულ არა
ექმნების.

მაშ სახე, სულის დამატკობელი, იმიერ სოფელს არ
განგვმორდების.
და სიყვარული, სულის მაშვენი, სიცოცხლეს-თანა არა დაჰშრტების,
თვარა სიყვარულს თუ დავჰკარგვიდე, უკვდავებამან მის წილ რა

მომცეს?

უსიყვარულოდ სასუფეველი, ვით საპყრობილე, ჩემთვის შეიქმნეს!..

მხედარნი

მაშ აბა, ძმანო, ერთიც სატრფოსთვის
ფიალა სავსე შევსვით წყურვილით:
ვისურვოთ, რომელ მის ცრემლი ჭმუნვის
გაშრეს, ვით ღვინო ამა ფიალით!

ცისკარმან აღმოსავლეთი ვარდისა ფერად შეჰღება,
ცას სიხარული მოჰფინა და ქვეყანასა შვენება!
აენტნენ ცეცხლის ალებრივ შორს გაბნეულნი ღრუბელნი;
ცა მშვენიერობს, ნათლდება... მასა შევნატრით მხილველნი!

ილევა ბინდი ღამისა, ცაში ვარსკვლავნი ჰქრებიან!
ათასის ხმებით ფრინველნი განთიადს მიეგებიან!
მოჰქრის დილისა ნიავიც გულისა მაგრილებელი;
ფშვინვა დაიწყეს ყვავილთა და ბაღში ფოთოლთ შრიალი!

ოჰ, რა ლამაზად იღვიძებს ბუნება მიძინებული!
დაჩუმიდით... ყური მიუგდეთ... არ გესმით, ჰგალობს ბულბული?
ირაკლის თაფაც* გამოჩნდა... აჰა მთაც კიდობანისა!..**
აი მყვირალა ზანგიცა და ბურჯნი ერევანისა!..

გათენდა

ვიშ ამ დილასა, ამ ჰაერს, ბუნების განმაცხოველსა,
გულისა ჭმუნვის გამქარველს, სიცოცხლის დამატკობელსა!...
ღმერთო, ვინ მიჰსწვდეს შენგან ქმნილს, მისს ფერ უთვალავს
შვენებას?
სიბნელეს აქრობ ნათელით, სიკვდილით ჰბადავ ცხოვრებას!..

* სარდლის ბაღთან ირაკლის თაფაა, მარჯვნივ ზანგისა. ამ გორაზე იდგა მეფე
ირაკლი, როდესაც დაიმორჩილა ერევანი.

** არარატის მთა.

.ურდოც შეიძრა... ხმაურობს... დაჰკრეს ნაღარა ცისკრისა...
განემზადება საომრად რაზმი და რაზმი ჯარისა!
აი თოფიცა გავარდა... აი რბის ცხენი მხედრისა!
ამ მშვენიერსა დილასა, კაცს რად ჰსურს სისხლი კაცისა?

ჩვენც ავდგეთ, ძმანო, და ერთიც გამარჯვებისა დავლიოთ!
და დღეს ვინც ვეღარ დაბრუნდეს, ის ცრემლით მოვიხსენიოთ!
დასრულდა, განჰქრა, სიზმარებრ ესე ლხინიცა ღამისა...

წარვიდეთ, სადაც მიგვიწოდს ხმა საიდუმლო მხვედრისა!

თ. ალექსანდრე ვახტანგისძეს ორბელიანს

აწ სად არიან იგინი, მას ჟამსა ლხინში ვინც იყვნენ?
მმანი და ტოლნი, ვაჟკაცი, რომელნი ხილვით გვალხენდნენ?..
განგვმორდნენ გულის ნაცნობნი, ვინცა გულითა გვიყვარდნენ,
თვალთ მიგვეფარნენ... წავიდნენ... ძველთაგან დავშთით მე
და შენ!..

ან ეს რაცა ვჰსთქვი, რადა ვჰსთქვი, თუ რაც მინდოდა ვერა
ვჰსთქვი?

და ვერ ვჰსთქვი რაცა, ის წყლულად, გულს დაშთა და მით
ვიტანჯი!..

მაგრამ, თუ ვინმემ აქ ჰპოვა აზრი ნაცნობი გულისა,
მივიწყებ, რაც ვსვი სიმწარე ეკლიანს გზაზე სოფლისა!..

ან რაღას ველი სოფლისგან, რა მიხარიათ, რა მინდა?

რაც ვიყავ, იგი აღარ ვარ, ვერც კი ვგრძნობ, რაცა მიყვარდა:

დღე ყოველ, ჟამი ყოველი მაკლებს რასამე კეთილსა.

ვჰმზერ მწუხარებით მომავალს და ვჰსწყევლი ფუჭად წარსულსა..